

Podle § 262 tr. ř. je si však položití otázku, zda není ve zjištěném skutku, v používání přístroje (poslechem) bez povolení, spatřovati jiný trestný čin, zejména snad přečin nedovoleného provozu podle § 18, čís. 1 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n. Tato otázka vyžaduje odpovědi kladné. Pojem provozování, jaké má na mysli ustanovení § 1 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n., znamená použití radiopřístroje k účelu, pro nějž jest určen. Poslech radiotelefonicky vysílaných zpráv, hudby atp. radiopřístrojem není právě ničím jiným než takovýmto použitím, tedy provozem radiotelefonického zařízení (radiotelefonu, telegrafu, srov. §§ 1 a 2 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n.).

Rozsudek zjišťuje, že koncese obžalovaného (totiž zříditi, udržovati a provozovati radiotelefonní přijímací stanici — viz vládní nařízení ze 16. dubna 1925, čís. 82 Sb. z. a n. —) odhlášením zanikla, a že přes to po jejím zániku obžalovaný radiopřístroje použil k poslechu. A poněvadž zákon čís. 60/1923 Sb. z. a n. nemá ustanovení obdobného § 23, čís. 2 zák. čís. 9/1924 Sb. z. a n. o beztrestnosti bývalého radiokoncessionáře i po zániku koncese, používá-li radiopřístroje, vyčerpává rozsudkem zjištěné použití radiopřístroje dne 18. prosince 1937 k poslechu skutkovou povahu přečinu podle § 18, čís. 1 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n. jakožto provozování telegrafu bez povolení.

Bylo by jen podotknouti, že s tímto použitím radiopřístroje k poslechu spojená detence radiopřístroje nemůže přicházeti v úvahu jako sbíhající se samostatný přečin přechovávání podle § 24, čís. 1 zák. čís. 9/1924 Sb. z. a n., poněvadž tato detence jakožto nezbytný předpoklad provozování náleží k němu a je proto vyčerpána ve skutkové podstatě přečinu § 18, čís. 1 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n. (provozování telegrafu bez povolení).

Třebaže tedy výrok o vině podle § 24, čís. 1 zák. čís. 9/1924 Sb. z. a n. je právně vadný, poněvadž čin nenaplnuje skutkovou podstatu tohoto přečinu, nýbrž přečinu podle § 18, čís. 1 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n., v níž je detence přístroje již zahrnuta, takže nemůže býti předmětem samostatného výroku o vině (nehledě k tomu, že v případě souzeném detence sama o sobě byla beztrestná již z důvodu § 23 zák. čís. 9/1924 Sb. z. a n.), přece nebylo zmateční stížnosti vyhověno a nebylo ani zapotřebí něčeho v tom směru zařizovati, poněvadž přečin podle § 18, čís. 1 zák. čís. 60/1923 Sb. z. a n., jenž jedním obžalovaného je dán, je stejně trestný jako přečin podle § 24, čís. 1 zák. čís. 9/1924 Sb. z. a n., jímž obžalovaný byl uznán vinným, takže stěžovatel není nijak zkrácen.

Čís. 6294.

Pojem »stranictví« ve smyslu § 104 tr. zák. nepředpokládá, že tu byl právní poměr mezi tím, kdo straní, a osobou, v jejíž prospěch se to děje.

Výrok o propadnutí ve smyslu § 9 zákona čis. 178/1924 Sb. z. a n. (o úplatkářství) je napadati zmateční stížností, nikoli odvoláním.

Právní povaha a význam propadnutí podle této stati zákona.

Vedlejší trest propadnutí úplatku postihuje nedilně všechny osoby na podplácení zúčastněné (ať činně nebo trpně, ať jako pachatele nebo jako spoluvinníky).

Paragraf 9 zákona čis. 178/1924 Sb. z. a n. platí jen o úplatku poskytnutém, nikoliv i o úplatku pouze nabídnutém, přislíbeném nebo požadovaném.

(Rozh. ze dne 29. listopadu 1938, Zm II 375/38.)

Nalézací soud uznal obžalovaného N. vinným zločiny podle §§ 181, 104 tr. zák., obžalované M. a K. zločinem podle § 105 tr. zák. a obžalované H., Ř., Nd., F. a Mc. zločinem podle §§ 5, 105 tr. zák. Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl zmateční stížnosti obžalovaných, pokud čelily proti výroku o vině; naproti tomu vyhověl zmateční stížnosti státního zastupitelství, zrušil napadený rozsudek ve výroku o propadnutí darů a důsledkem toho i ve výroku o jeho nepodmíněnosti a uznal právem, že podle § 9 zákona čis. 178/1924 Sb. z. a n. propadají ve prospěch státu mimo dar 15.000 Kč, o jehož propadnutí, pokud jde o obžalovaného N., bylo již pravoplatně rozhodnuto, i dary ve výši 801.000 Kč (pokud šlo o obžalované N., M., H., Ř., Nd., F., Mc.) a 40.000 Kč (pokud šlo o obžalované N. a K.) a dar ve výši 15.000 Kč (pokud šlo o obžalovaného M.); dále vyslovil nejvyšší soud, že se podle § 5, odst. 2 zák. čis. 562/1919 Sb. z. a n. neodkládá podmíněně výrok o propadnutí darů pokud šlo o obžalované, u nichž byl trest jinak podmíněně odložen.

Z d ů v o d ů:

Hmotněprávní zmatky podle § 281, č. 9 a), 10 tr. ř. neprovádí zmateční stížnost obžalovaného N. podle zákona (§ 288, odst. 2, čis. 3 tr. ř.), totiž na nezměněném a neztenčeném podkladě rozsudkových zjištění. Zmateční stížnost tu najmě nevychází z rozsudkového zjištění, že obžalovaný, přijímaje dary konsorcia ve výši 801.100 Kč, úmyslně skutkem tím naznačoval M-ovi svůj souhlas se záměrem dárcem projevěným, totiž aby se dal dary svěsti k tomu, že se při své budoucí úřední činnosti se zřetelem na přání a prospěch dárcův nebude řídit jen zřeteli věcnými a čistě objektivními, nýbrž též oním ovlivněním, a že tedy dary přijal v ochotě, že se za ně podnikateli odvděčí vhodným způsobem a v očekávání, že toto budoucí porušování jeho služebních povinností mu zajistí možná i další dary (str. 50 opisu rozsudku).

Totéž platí, pokud zmateční stížnost v příčině darů přijatých od K. dovozuje, že tu o skutkové podstatě zločinu podle § 104 tr. z. nemůže býti řeči proto, že obžalovaný nebyl k m-cké cementárně v žádném

právním poměru a proto ani v žádném úředním styku, a že důsledkem toho výtky co do cementu mohl obžalovaný jménem stavební správy učiniti jen podnikatelské firmě (konsorciu) a nikoli jmenované cementárně. Ani to rozsudek nezjišťuje. Leč výtka ta by neobstála ani s hlediska formálního zmatku neúplnosti podle § 281, č. 5 tr. ř.; neboť zmateční stížnost nepopírá, že m-cká cementárna jakožto dodavatelka cementu měla samozřejmě obzvláštní zájem na tom, aby cement nebyl stavební správou pozastaven ať přímo vůči ní, ať nepřímo vůči podnikatelské firmě. Měly-li pak dary, o něž jde, za účel, aby stěžovatel projevil při zkoušení zmíněného cementu přízeň a blahovůli dodavatelce, jde o úmysl směřující ke stranickosti a je lhostejno, zda obžalovaný byl v přímém právním poměru k oné dodavatelce cementu čili nic. S hlediska § 104 tr. z. byla m-cká cementárna v poměru k obžalovanému jakožto nositeli veřejného úřadu stranou i tehda, když mezi cementárnou a stavebníkem, jehož zájmů měl obžalovaný na základě povinností veřejným úřadem mu uložených dbáti, nebyl smluvní poměr. Tato civilněprávní otázka nemá co činiti s otázkou trestněprávní, zda cementárnu lze v poměru k obžalovanému pokládati za stranu, vůči níž jsou projevy stranickosti stěžovatelovy možné; čelíť ustanovení § 104 tr. z. tomu, aby se úředník při vyřizování věcí spadajících do oboru nebo působnosti jeho úřadu nedal vésti nevěcným zřetelem na subjektivní okolnosti s podstatou věci nesouvisící a tím k porušení zásady rovnosti stran před zákony a úřady. Pojem stranictví tedy vůbec nepředpokládá, aby tu byl právní poměr mezi tím, kdo straní, a osobou, v jejíž prospěch se tak děje, a stačí naopak možnost nadržování jejím zájmům způsobem nahoře uvedeným.

Co se týče propadnutí daru ve výši 801.100 Kč, vztažmo 40.000 Kč, poskytnutých obžalovanými M. a K. obžalovanému N., vyslovil napadený rozsudek, že tyto dary podle § 9 zák. čis. 178/1924 Sb. z. a n. propadají ve prospěch státu, a to, pokud jde o dary prv uvedené (801.100 Kč), co do částky 50.000 Kč solidárně i proti obžalovaným M., H., Ř., Nd., F. a Mc. Tento výrok je napaden jednak zmateční stížností státního zastupitelství, která sa domáhá toho, aby solidární ručení bylo rozšířeno u obžalovaných M., H., Ř., Nd., F. a Mc. na celou částku 801.100 Kč, pokud se týče u M. též na částku 15.000 Kč, a co do částky 40.000 Kč na obžalovaného K., jednak obžalovanými N., H., Ř., Nd., F. a Mc., pokud bylo propadnutí částky 50.000 Kč vysloveno solidárně i proti těmto obžalovaným.

Obžalovaní N., H., Ř. a Nd. označují sice příslušný opravný prostředek za odvolání (H. při odpovědi dokonce za stížnost), ačkoli jako opravný prostředek proti výroku o propadnutí ve smyslu § 9 zák. čis. 178/1924 Sb. z. a n. přichází v úvahu zmateční stížnost, poněvadž citovaný předpis jest ustanovením obligatorním, ustanovením velkého a striktního rázu a rozhodnutí o tomto propadnutí se proto vymyká z mezí volného uvažování soudu; leč tato okolnost je bez významu,

neboť podle ustálené judikatury nerozhoduje nesprávné označení oprávněného prostředku, nýbrž jeho skutečný obsah, smysl a směr.

Tím, co předesláno, padají též námitky obsažené v odvodech obžalovaných Ř., Nd. a K., jako by státní zastupitelství mohlo uvedený rozsudkový výrok napadati jen odvoláním a nikoli zmatečnými stížnostmi.

Po stránce věcné nelze zmatečnými stížnostmi státního zastupitelství upřít oprávnění, pokud brojí proti tomu, že nalézací soud vyslovil, že z částky 801.100 Kč propadá jen částka 50.000 Kč s účinkem proti spoluobžalovaným M., H., Ř., Nd., F. a Mc. a zbytek (751.100 Kč) toliko s účinkem proti obžalovanému N. a pokud nalézací soud dále (mlčky) naznačil, že částka 40.000 Kč propadá jen s účinkem proti obžalovanému N. a nikoliv i proti obžalovanému K.

Zmatečnými stížnostmi poukazuje na obligatorní ráz propadnutí podle § 9 zák. čis. 178/1924 Sb. z. a n. a doličuje, že zákon nerozlišuje mezi dárce a obdarovaným, nýbrž prostě ukládá soudu bezvýhradnou povinnost, aby dary prohlásil za propadlé, že tu jde o vedlejší trest, který může ovšem postihnouti jen osoby na trestném činu zúčastněné, že však trestné činy podle §§ 104 a 105 tr. z. jsou korespondující a že proto jak dárce tak obdarovaný podléhají stejnou měrou uvedenému trestu.

Výrok trestního soudu, na jehož základě se obžalovanému odnímá určitá věc nebo její hodnota, jest opatření, jež vykazuje brzy povahu zabezpečovacího opatření, brzy ráz zabrání v tom smyslu, jak jej vytyčuje Miříčka, Trestní právo hmotné, str. 162, a jak vyplývá též z odůvodnění k osnově trestního zákona z roku 1937, str. 220, sl. 2. Je přípustiti, že funkce zabezpečovacího opatření nepřichází v případech § 9 cit. zák. v úvahu a že účel a povaha instituce zabrání by poukazovaly jen k tomu, že vinníku má býti odňat zisk, jež si trestným činem opatřil, že má tedy býti zabráněno tomu, aby vinník úplatkem nebo tím, co si za něj opatřil, zůstal obohacen a aby měl takto za trest na svobodě náhradu spočívající v tom, že by mu byl ponechán dar neb aspoň jeho hodnota (rozh. čis. 7315 Sb. n. s. civ.), což by se přičilo požadavkům spravedlnosti a mravnosti. I s tohoto jaksi užšího a ryze pojmového hlediska bylo by ovšem v případech, kdy uplácená osoba vrátila úplatek dárce nebo dárce spoluvinníkovi, uvážiti, že libovolnou dispozicí pachatele nesmí dar býti odňat účelu, jemuž podle zákona propadl (rozh. čis. 2314, 2866 Sb. n. s.), poněvadž stát nabyt již v době poskytnutí daru nezadatelného nároku na propadnutí proti podplácené osobě, kterýžto nárok nemůže býti zmařen libovolnou dispozicí pachatelovou. V případech, kdy byl podplácenou osobou dar dárce nebo jeho spoluvinníkovi vrácen, propadl by dar i v rukou dárce (spoluvinníka), neboť tento byl by vrácením úplatku obohacen. Odpovídalo by tedy úplně podstatě a povaze instituce propadnutí ve zmíněné již funkci zabrání, aby v takovém případě byli k vydání propadlých peněz povinni jak obdarovaný, tak dárce, při čemž podle obdoby ustanovení § 389, odst. 3 tr. ř. a § 1302 obč. zák. nelze pochybovati o tom, že oba jsou

zavázání rukou společnou. To se zvlášť zdůrazňuje se zřetelem na obžalované N., M. a H., pokud jde o částku 50.000 Kč, o níž rozsudek zjišťuje, že ji N. vrátil obžalovanému, tento ji vrátil spoluvinníku H. a tento ji odevzdal pokladnímu konsorcia L. Státní nárok na propadnutí zmíněné částky byl by tedy již s dosud probraného hlediska založen proti všem těmto osobám, jakmile se úplatek dostal do jejich rukou, a nárok ten by nemohl býti zmařen nebo obrácen vniveč tím, že tyto osoby libovolně disponovaly s částkou státu již propadlou.

S tohoto hlediska, totiž s hlediska mluvnicko-logického výkladu, z něhož v podstatě vycházejí obžalování, a podle něhož by záleželo jen na tom, aby obdarovaný nezůstal neprávem obohaceny a aby státní nárok na propadnutí jednou založený nebyl libovolnou disposicí ve prospěch osoby na činu zúčastněné zmařen, nebylo by ovšem možno dospěti k úsudku, že propadnutí působí též proti takovým na činu zúčastněným osobám, v jejichž držení úplatek po poskytnutí daru nikdy nebyl, tedy v souzeném případě proti obžalovaným Ř., Nd., Mc. a K. Přes to by byl názor obžalovaných nesprávný, poněvadž by nedbal zvláštní funkce a povahy propadnutí podle § 9 cit. zák., jak vyplývá nanejvýš ze vzniku tohoto ustanovení.

Ustanovení § 104 tr. z. obsahovalo původně předpis, že vinník má odevzdati dar, který obdržel, nebo jeho hodnotu ústavu chudých toho místa, kde se zločinu dopustil; § 105 tr. z. stanovil, že vinník má dar nabízený nebo skutečně daný odevzdati ústavu chudých. Z toho plyne, že podle tohoto původního právního stavu při korespondujícím odsouzení obdarovaného podle § 104 tr. z. a dárce podle § 105 tr. z. musel býti vedlejší trest propadnutí uložen oběma pachatelům, při čemž zákon zřejmě vycházel ze stanoviska, že se činnost tvořící skutkové podstaty zločinů činného a trpného uplácení podle §§ 104 a 105 tr. z. projevuje v podstatě jednotným, vzájemně se doplňujícím úkonem (rozh. č. 5798 Sb. n. s.). Je jasno, že na př. v případech, kdy příjemce dar již spotřeboval a jeho hodnota byla vydobyta na dárce, působí propadnutí u dárce jako zvláštní trest na majetku, kdežto v případech, je-li dar vydobyt na obdarovaném, působí propadnutí u tohoto jen jako zabránění, jímž se mu bere, oč byl neprávem obohacen (viz také Herbst, Kom. I., str. 269, o povaze propadnutí podle § 105 tr. z. jako trestu). Oba nahoře uvedené předpisy o propadnutí byly ovšem nahrazeny společným ustanovením § 9 zák. č. 178/1924 Sb. z. a n., neboť ustanovení to platí též pro trestné činy uvedené v § 1 cit. zák., k nimž patří delikty podle §§ 104 a 105 tr. z. K tomu se podotýká, že vládní osnova k zák. č. 178/1924 Sb. z. a n. (tisk 4583 posl. sněm. z roku 1924) v § 6 jen pravil, že soud, odsuzuje pro trestné činy uvedené v §§ 2 až 4, vysloví, že to, co bylo dáno za okolností tam naznačených, propadne státu, kdežto odchýlné předpisy §§ 104 a 105 tr. z. měly býti ponechány v platnosti. Naproti tomu rozhodl se ústavně-právní výbor podle zprávy tisk 4736 posl. sněm. z roku 1924, str. 8, v tomto směru pro úplné sjed-

nocení s právem platným na Slovensku a Podkarpatské Rusi, poněvadž prý dosavadní ustanovení §§ 104, 105 tr. z. stejně mohla zavdávati podnět ke sporům mezi různými chudinskými fondy (zřejmě v případech), kdy co do téhož daru byly činy podle §§ 104, 105 tr. z. spáchány na různých místech).

Je dále pravda, že nový § 9 cit. zák. podle svého výslovného znění znamená proti bývalému předpisu § 105 tr. z. o propadnutí v jistém směru omezení, neboť platí jen o úplatku poskytnutém a nikoli též o úplatku toliko nabídnutém, přislíbeném, nebo požadovaném (rozh. čís. 1949 Sb. n. s.); leč pokud nejde o toto výslovné omezení, nutno si uvědomiti, že účelem zvláštních předpisů zákona o úplatkářství čís. 178/1924 Sb. z. a n. nebylo odbourati tehdejší právo, nýbrž naopak doplniti ochranu bezpečnosti a čistoty státní správy před útoky a zásahy, jimž je ve zvýšené míře vydána v důsledku uplatnění zásad o širších úkolech státu a tudíž o rozrůstání státního správního aparátu, aby bylo možno trestně postihnouti i ty skutky, které nedosahují sice stupně útoků na závažné právní hodnoty ve smyslu §§ 104 a 105 tr. z., přes to však nebezpečně ohrožují čestnost, spolehlivost a neprodajnost státní správy (rozh. čís. 5798 Sb. n. s.). Uváží-li se, že podle toho, co předesláno, před vyjitím zákona čís. 178/1924 Sb. z. a n. platila sankce propadnutí při korespondujícím odsouzení pachatelů pro trestné činy dle §§ 104 a 105 tr. z. jak proti obdarovanému, tak proti dárci, nelze při uvedené intenci nového zákona předpokládati, že se na tom mělo něco změnit jen tím, že ustanovení o propadnutí, dříve rozložené do dvou paragrafů, bylo nyní vyjádřeno společně, leč zase s dosahem jak pro činné, tak pro trpné podplácení ať podle §§ 104 a 105 tr. z., nebo podle nových ustanovení zák. čís. 178/1924 Sb. z. a n.

Z toho, co uvedeno, vyplývá, že skutečně veškeré osoby na podplácení zúčastněné ať činně nebo trpně, ať jako pachatele nebo jako spoluvinníky — vždyť spoluvinník se trestá až na výjimečné případy podle § 5 tr. z. stejným trestem jako přímý pachatel (rozh. č. 2480 Sb. n. s.) — stihne vedlejší trest propadnutí stejným způsobem, a to nedílně, neboť výrok o propadnutí může zníti jen na prohlášení daru za propadlý, nemůže však stanoviti, jakou částkou má každý z odsouzených přispěti k vydání majetkového prospěchu státu, t. j. k dosažení toho, aby se státu dostalo, nač nabyl nároku tím, že úplatek byl za okolností vytčených v příslušných zákonných ustanoveních poskytnut. Stát má pak na základě trestního rozsudku jakožto exekučního titulu podle § 1, čís. 9 ex. ř. proti všem osobám, jež jsou v nálezu vytčeny jako odsouzené, postavení vymáhajícího věřitele (rozh. č. 7315 Sb. n. s. civ.).

Zmíněný již historický vývoj § 9 zák. čís. 178/1924 Sb. z. a n. vylučuje jiný výklad, byť i je připustiti, že je s tím spojen důsledek jisté nestejnomyšlnosti v tom smyslu, že propadnutí provedené na úkor obdarovaného znamená jen obnovení dřívějšího poměru, že se mu totiž

odnímá to, oč by byl úplatkem obohacen, kdežto propadnutí provedené na úkor dárce, jemuž nebyl dar vrácen, znamená zdvojnásobení jeho újmy, takže uvedené opatření naplňuje u obdarovaného funkci zabránění a u dárce funkci zvláštního majetkového trestu po případě dost citelného, jak bylo již naznačeno; leč nebylo tomu jinak před vyjitím zákona čís. 178/1924 Sb. z. a n. a nelze podle toho, co předesláno o intencích nového zákona, míti za to, že na tom mělo býti novým zákonem čís. 178/1924 Sb. z. a n. něco změněno ve prospěch dárce a jeho spoluvinníka.

Námítka obhájců při veřejném roku přednesená, že by tento výklad odporoval zásadě individualisace trestu, vychází ze stanoviska, že, pokud jde o částku 801.100 Kč, nemají všichni v úvahu přicházející obžalovaní účast na celém činu. Tím se obžalovaní odchylují od rozsudkových zjištění, na jejichž základě dospěl nalézací soud k úsudku, že se obžalovaní dopustili zločinu podle § 105 tr. z., pokud se týče §§ 5 a 105 tr. z., co do celé částky nahoře uvedené. Nelze si tedy této námítky všimnouti.

Důsledkem toho je státní zastupitelství v právu, pokud hájí stanovisko, že nalézací soud neměl účinnost propadnutí částky 751.000 Kč a částky 40.000 Kč omeziti na obžalovaného N. a že nalézací soud svým opačným postupem zatížil rozsudek zmatkem podle § 281, č. 11 tr. ř. Bylo proto zmateční stížnosti státního zastupitelství vyhověti a výrok o propadnutí — a to podle zásady vytčené v § 289 tr. ř. v celém rozsahu, tedy i pokud nebyl napaden — zrušiti a důsledkem toho i souvisící s tím výrok o nepodmíněnosti propadnutí, a bylo hledíc ke skutkově zjištěné výši darů, o něž jde, uznati na propadnutí celých částek bez omezení. Při tom je z rozsudkových důvodů zjevno, které osoby mají účast na činu, důsledkem jehož propadla částka 801.100 Kč, a které na činu, důsledkem jehož propadlo 40.000 Kč. V podstatě se to sice kryje s tím, co zmateční stížnost státního zastupitelství navrhuje co do solidárního ručení dotčených obžalovaných, leč zákon neposkytuje podkladu pro výslovný takový výrok v rozsudku.

Rovněž bylo z důvodů nahoře uvedených zmateční stížnosti státního zastupitelství vyhověti v tom směru, pokud nalézací soud nevyslovil propadnutí daru 15.000 Kč i v souvislosti s odsouzením obžalovaného M. pro zločin podle § 105 tr. z., spáchaný co do tohoto daru.

Pokud obžalovaní byli odsouzeni podmíněně, neodložil soud zrušovací podmíněně výkon výroku o propadnutí podle § 5, odst. 2 zákona č. 562/1919 Sb. z. a n., poněvadž tomu brání zřetele veřejné, neboť uváží-li se, že obžalovaní pokračovali ve své korupční, trestné činnosti po delší dobu, že tuto činnost provozovali takřka soustavně a že jejich jednání vzbudilo ve veřejnosti pohoršení, je zjevno, že je ve veřejném zájmu, totiž v zájmu ryzosti veřejného úřadování, aby propadnutí daru nebylo podmíněně odloženo ani u těch obžalovaných, jimž byl povolen podmíněný odklad výkonu trestu na svobodě.